

درباره سایت

سایت صدانت که به همت جمعی از علاقه‌مندان به مباحث فلسفی و فرهنگی اداره می‌شود، مرجعی است مستقل برای دسترسی آسان به تازه‌ترین مطالب، سخنرانی‌ها و مضامینی که در این حوزه قرار می‌گیرند... بیشتر ...

عضویت در کانال صدانت

کارگاه ترجمه

معرفی کانال تلگرام اندیشمندان ایرانی

جلسات و نشست‌های آینده

کتابخانه ۹۶ #من_هم_می_آیم

یادداشت‌ها

- تأملی درباره «انفعال» و «انقلاب»
نسبت آنها با «فرد» و «تفکر»
مسعود زنجانی
اسفند ۹۶

آخرین دیدگاه‌ها

- انسانم آرزوست: جناب علم در این کده بی‌سوادی بی‌داد نمی‌کند، آنچه بیداد کند مدیریت!..

فراکتی خسروپناه به جای پاسخ‌گویی؛ ترفندی منسوخ

در تاریخ ۵ اسفند ۱۳۹۶ روزنامه شرق صفحه اندیشه خود را به سه مقاله از نصرالله موسویان[۱]، امیر صائمی[۲] و کسری پناهی[۳] به ترتیب با عناوین «سخن را چنین خوارمایه مدار»، «ما و آسیاب‌های بادی فلسفی» و «تهمت فیلسوفی» در نقد بخشی از مکتوبات فلسفی عبدالحسین خسروپناه؛ رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، اختصاص داد.[۴] این مقالات در سایت صدانت بازنشر داده شد. ۱۱ اسفند سایت صدانت مقاله دیگری را در نقد خسروپناه، این بار از سروش دباغ[۵] با عنوان «در سرزمین قد کوتاهان»[۶] منتشر کرد. در اینجا به گوشه‌ای از این نقدها اشاره می‌کنیم که از سوی امیر صائمی و سروش دباغ با محوریت نقد سه فقره از مقاله خسروپناه با عنوان «معناشناسی گزاره‌های دینی»[۷] صورت گرفته است.

خسروپناه در صفحات ۱۱ و ۱۲ مقاله خود، به گزارشی از علوم زبانی می‌پردازد. از جمله این علوم هشت گانه عبارتند از: (۱) «گرامر» (۲) «زبان‌شناسی» (۳) «فلسفه زبان» (۴) «فلسفه تحلیلی یا تحلیل زبانی». سپس در توضیح فلسفه زبان می‌نویسد: «دسته سوم) فلسفه زبان: فلسفه زبان، مانند سایر فلسفه‌های مضاف به موضوع شناسی یعنی جنبه‌های عمومی زبان و تأمل و تحقیق در آن، با روش عقلانی می‌پردازد. زبان‌شناسی، قواعد عام زبان را که از روش تجربی به دست آمده، بیان می‌کند و فلسفه زبان شناسی با نگاه درجه دوم به زبان-شناسی می‌پردازد و به پرسش‌هایی از جمله: زبان شناسی چیست؟ تعریفش چیست؟ موضوعش چیست؟ با چه علومی مرتبط است؟ از چه علومی تأثیر می‌پذیرد؟ بر چه علمی تأثیرگذار است؟ پاسخ می‌دهد.» (خسروپناه، ۱۳۹۱: ۱۱) صائمی در نقد این فقره می‌گوید: «آشنایی اولیه با کتاب‌های فلسفه زبان کافی است تا فکر نکنیم موضوع فلسفه زبان سؤالاتی است نظیر اینکه زبان شناسی چیست و با چه علومی در ارتباط است. فلسفه زبان، فلسفه زبان شناسی نیست. فلسفه زبان شناسی (خود اگر این موضوع مورد توجه جدی فیلسوفان قرار گرفته باشد) مبحثی در فلسفه علم است و نه در فلسفه زبان.» سروش دباغ نیز در نقد این فقره نوشته است: «نه فلسفه زبان نسبتی با زبان شناسی دارد، که اولی پژوهشی عقلی-فلسفی است و دومی دانشی تجربی.»

معرفی کتاب

تسلی بخشی‌های فلسفه

محبوبترین مطالب

- معرفی کانال تلگرام اندیشمندان ایرانی
رضا ایرانمنش
۹ اسفند ۱۳۹۴

جدیدترین مطالب

کوس رحیل می‌زند ای خفته ساریان ...

خسروپناه در ادامه مقاله خود قسم چهارم علوم زبانی را این گونه توضیح می‌دهد: "دسته چهارم) فلسفه تحلیلی یا تحلیل زبانی: فلسفه تحلیلی با تحلیل زبانی یک از فلسفه های غرب است که توسط ویتگنشتاین متأخر و دیگران در مقابل پوزیتیویسم منطقی مطرح گردید." (همان) صائمی در اینجا به خلط یک دیسیپلین گسترده فلسفی با یک نظریه خاص در کلام خسروپناه اشاره می‌کند. نقد این فقره در مقاله سروش دباغ با نکات بیشتری همراه می‌شود: " نه فلسفهٔ زبان «قسیم» فلسفهٔ تحلیلی است، بلکه شاخه و دیسیپلینی است در میان دیگر رشته های سنت فلسفه تحلیلی، نظیر فلسفهٔ دین، فلسفهٔ اخلاق، فلسفهٔ هنر و فلسفهٔ ذهن؛ نه فلسفهٔ زبان با ویتگنشتاین متقدم [چه برسد به ویتگنشتاین متأخر] آغاز می‌شود، بلکه پیش از او فرگه، راسل و مور در انتهای قرن نوزدهم و ابتدای قرن بیستم در این باب فتح باب کردند و زبان را به ابژهٔ فلسفی بدل نموده و دربارهٔ حدود و ثغور معناداری نظریه-پردازی کردند، چنانکه ویتگنشتاین در مقدمهٔ « رساله منطقی- فلسفی» از دین خود به فرگه راسل سخن می‌گوید[۸]."

خسروپناه بعد از دسته بندی سراغ پوزیتیویسم منطقی می‌رود و می‌نویسد: "نتیجه این که بر طبق دیدگاه پوزیتیویست های منطقی که مبتنی بر اصل تجربه پذیری بود نه تنها اغلب عبارات معهود فلسفه، بلکه همه گزاره های متداول در متافیزیک، اخلاق و الهیات و دین، نه صادقند و نه کاذب، بلکه بی معنا بوده و هیچ گونه محتوای واقعی و معنای محصلی را در بر ندارد. مکتب پوزیتیویسم از سوی طرفداران خود، ویتگنشتاین متأخر و پوپر در معرض نقد و انتقادهای شدیدی قرار گرفت. برخی از نقدها به شرح ذیل است: الف) نظریه تکاملی و سه مرحله ای آگوست کنت، هیچ مؤید دقیق تاریخی و علمی ندارد و در صورت تسامح، باید آن را به مقطعی از تاریخ نظام اجتماعی اروپا نسبت داد و تعمیم آن به سراسر تاریخ جهان نادرست است. علاوه بر اینکه امروزه در فلسفه علم، نیازمندی علم به فلسفه و تأثیر متافیزیک بر تئوری های علمی، مورد تأیید فیلسوفان علم قرار گرفته است." (همان، ۱۶) هر دو منتقد متذکر خلط پوزیتیویسم منطقی با پوزیتیویسم آگوست کنت از جانب خسروپناه شدند. دباغ به این نکته نیز اشاره می‌کند که آگوست کنت که در نیمه قرن نوزدهم از دنیا رفته است قاعدتاً نمی‌توانست منتقد ایده های پوزیتیویست های منطقی ای نظیر کارنپ و شلیک باشد که در دههٔ سوم قرن بیستم در شهر وین دور هم می‌نشستند و متاثر از *تراکتاتوس ویتگنشتاین* و علم تجربی زمانه، تاملات فلسفی خود را با یکدیگر به بحث می‌گذاشتند!! پوزیتیویست هایی که بیانیهٔ «نگرش علمی» [۹] خود را در سال ۱۹۳۱ منتشر کردند، هفتاد و اندی سال پس از وفات آگوست کنت. صائمی جمله پایانی نقل شده از مقاله خسروپناه را نیز نقد می‌کند و می‌نویسد: " نیازمندی علم به فلسفه – که آموزه ای است به غایت مشکوک- از سوی چه کسی پذیرفته شده است؟ چرا باید برای ما مهم باشد که کسی آن را پذیرفته است، و اصلاً چه ربطی به نقد پوزیتیویسم دارد؟"

خسروپناه در برابر این نقدها در کانال خود دو بار موضع گیری غیر معرفتی می‌کند و با نیت-خوانی که هیچ وزنی در ترازوی تحقیق ندارد، منتقدان را متهم می‌کند با عینک کبود سیاست زدگی به نقد پرداخته اند و اینکه نقدها از سوی افراد و ایویزیونی مطرح می‌شود که نمی‌خواهند یک انقلابی بر مسند ریاست مؤسسه تکیه بزنند. [۱۰] انتظاری که از خسروپناه می‌رفت این بود که اگر فرضاً جوابی دارد ارائه کند یا صادقانه اشکالات خود را بپذیرد. نتیجه ای که منتقدان از مجموعه نقدهای خود درباره بخش کوچکی از آثار قلمی خسروپناه – تو خود حدیث مفصل بخوان ازین مجمل- گرفته بودند این بود که شخصی با چنین اشتباهات فاحش که شاید از دانشجوی دوره لیسانس هم سر نزنند، چطور می‌تواند بر چنان مسندی تکیه بزند؟! این نتیجه گیری درست چه ارتباطی با انقلابی گری خسروپناه دارد؟ خسروپناه با مغالطه «خلط انگیزه و انگیزه» [۱۱] از راه نیت خوانی سعی می‌کند به جای پاسخ فنی، زمین بازی را از بحثی علمی به سمت سیاسی کاری عوض کند و با مغالطه «نکته انحرافی» [۱۲] اذهان را از ضعف عیان علمی خود منحرف نماید. وی همچنین با ذکر پیشینه مهندسی و داروسازی نقادان به مغالطه «رد مبتنی بر پیشینه» [۱۳] دست می‌زند؛ نقادانی که اتفاقاً هم در دانشگاه های معتبر دنیا تحصیل کرده اند و هم در حال حاضر در بهترین مراکز فلسفی کشور مشغول تدریس اند یا در آکادمی های معتبر جهان به تحقیق فلسفی در زمینه مطالعات دین می‌پردازند. جالب اینجاست که او با ذکر پیشینه علمی منتقدان، به شکل تلویحی در صدد زیر سؤال بردن صلاحیت آنها برای اظهار نظر در باب مباحث فلسفی بوده است، اما از قضا افرادی با پیشینه علوم تجربی چه بسا بهتر از اشخاصی با پیشینه فقهی-کلامی قادر به درک نسبت علوم تجربی با فلسفه و دین باشند. بنابراین، مغالطه رد مبتنی بر پیشینه نه تنها از خسروپناه دستگیری نکرده است، بلکه ناخواسته او را در این جدال غیر معرفتی که به راه انداخته به سمت موضع ضعیف تری رانده است. خلاصه اینکه او باید بداند با کلکسیون از مغالطات نیز نمی‌تواند ضعف علمی خود را بیوشاند و با این ترفند های منسوخ ره به جایی نمی‌برد. یا باید اشکالات علمی خود را بپذیرد یا اگر جوابی فنی دارد ارائه کند.

بیزن ایرانی : طوری از پوزیتیویسم بد میه که انگار پوزیتیو بودن یک ننگ بزرگ هست پوزیتیوی..

مرورگر : اشکالات نگارشی بوده!!!!!!؟؟؟؟؟؟. .
نگاشتی بودن اشکالات رو نشون نداد؛ چرا..

دوستان ما

شبکه مطالعات سیاست‌گذاری عمومی

سایت انجمن فلسفی آگورا

خانه اخلاق پژوهان جوان

وبلاگ بیدگلی

عدم خشونت

روشن‌شدگی

وبلاگ پرگار

عقل آبی

فروردین

راه تفکر

جستجو ...

[۲] عضو هیأت علمی پژوهشکده فلسفه تحلیلی پژوهشگاه دانشهای بنیادی

[۳] پژوهشگر فلسفه

[۴] لینک مقالات:

http://www.sharghdaily.ir/Default.aspx?NPN_id=2523&pageno=8

http://www.sharghdaily.ir/Default.aspx?NPN_id=2523&PageNO=9

http://www.sharghdaily.ir/Default.aspx?NPN_id=2523&PageNO=10

[۵] پژوهشگر دپارتمان مطالعات ادیان، دانشگاه تورنتو، محقق مهمان دپارتمان خاورمیانه‌شناسی، دانشگاه نیویورک

[۶] این مقاله علاوه بر سایت صدانت در کانال تلگرامی ایشان نیز منتشر شد. آدرس کانال تلگرامی دکتر سروش دباغ:

https://t.me/Sorushdabbagh_Official

[۷] این مقاله در فصلنامه علمی- پژوهشی کلام اسلامی، پاییز ۱۳۹۱، ش ۸۳، صص ۹- ۲۸ به چاپ رسیده است. لینک مقاله:

<http://www.namayanarjes.com/files/31779.pdf>

[۸] برای آشنایی با تاریخ فلسفه تحلیلی، به عنوان نمونه نگاه کنید به :

مروش دباغ، در باب فلسفه تحلیلی: یا محوریت ویتگنشتاین، لندن، نشر اچ اند اس، شهریور ۹۶

[۹] Scientific Worldview

[۱۰] @khosropanah_ir

[۱۱] Appeal to motive

درباره این مغالطه نگاه کنید به:

<https://www.logicallyfallacious.com/tools/lp/Bo/LogicalFallacies/9/Ad-Hominem-Circumstantial>

https://en.wikipedia.org/wiki/Appeal_to_motive

[۱۲] The red herring

درباره این مغالطه نگاه کنید به:

<https://www.logicallyfallacious.com/tools/lp/Bo/LogicalFallacies/150/Red-Herring>

https://en.wikipedia.org/wiki/Red_herring

[۱۳] Genetic fallacy

درباره این مغالطه نگاه کنید به:

<https://www.logicallyfallacious.com/tools/lp/Bo/LogicalFallacies/99/Genetic-Fallacy>

https://en.wikipedia.org/wiki/Genetic_fallacy

فراکنی خسروپناه به جای پاسخ‌گویی؛ ترفندی منسوخ

نویسنده: حمیدرضا سعادت نیازی